

Katoliški glas

Settimanale - Spedizione in abbonamento postale - Pubblicità inferiore 50%

Redazione - Uredništvo: Riva Piazzutta, 18 - 34170 Gorizia - Gorica - Tel. 0481/533177 - Fax 0481/536978

Poduredništvo: 34133 Trieste - Trst - ul. Donizetti, 3 - Tel. 040/370846 - Fax 040/633307 - Poštni t/rn 10647493 Zadruga Goriška Mohorjeva

TAXE PERÇUE	GORIZIA
TASSA RISCOSSA	ITALY

NAŠ UVODNIK

...In vendar

Radi izjavljamo, da smo demokratični, odprti, antirasisti in ne vem še kaj. Pa vendar...

Med nami (samo med nami?) je huda bolezen v kulturnem življenju, skoro bi rekel, da je po trajnosti in razširjenosti neozdravljiva.

Da si bomo takoj na jasnem, za kaj gre.

V neki kraj ali vas pride nekdo (moški ali ženska), ki ni domačin. To je lahko odprta oseba za vsako sodelovanje, rada pomaga ljudem ali krajevnim ustanovam, v katere se je vključila. Zgodi se celo, da napiše članek ali knjigo...

Da si je drznil kaj takega!

Nekateri domačini se takoj razburijo: kaj se vtika v naš svet, kaj se vtika v naše zadeve, saj jih ne pozna, saj ni domačin, saj je... »forešt«! Da si upa kaj takega... Raje nič kot pa podvig nedomačina!

To gotovo ni opevana odprtost.

Stvar pride kdaj do take napetosti, da se začne pravi boj proti in celo omalovaževanje. Da bi si vsaj upali napisati kakšno pripombo ali oceno. Samo jezike brusijo.

Ne mislim na konkreten primer. To je preveč razširjena razvada, kar je znamenje zaprtosti nekaterih ljudi, ki delijo sodbe desno in levo, kdo naj dela ali ne, kdo naj bo sprejemljiv ali ne.

Če hočemo biti objektivni in res kulturni, se moramo večkrat zahvaliti prav nedomačinom za uresničenje nekaterih odličnih pobud ali celo izdaje knjig.

Opozoriti na tako splošno napako, ki nam je usodna in obenem sramotna, je premalo. Stvar zasluži in potrebuje jasno besedo: taki domačini (in hvala Bogu niso vsi taki) so zaprti in omejeni in navsezadnje kvarni, delavnim nedomačinom pa naj gre priznanje za vsako njihovo dejanje, za katerega so celo pripravljene sprejeti nezaslužene in neutemeljene kritike. Njih delo bo ostalo.

Dajmo priznanje, komur gre.

Da bo pa stvari konec, ne preostane drugega, kot da pokažemo, kako je tovrstno zadržanje nekaterih domačih ljudi smešno in kvarno.

Kultura je samo ena in ne morejo je deliti omejeni ali zaprti ljudje.

g.s.

Berlusconi: »Ostal bom dolgo na vladi.«

Zadnji Berlusconijev nastop v poslanski zbornici, ki smo mu lahko vsi sledili po televiziji, ni prinesel nič novega in ni razčistil situacije. Pač pa nam je potrdil, da - kljub ponavljajočim se nesoglasjem - sedanja večinska koalicija pluje naprej, ker se vsem tako splača. Berlusconijev govor ni bil na parlamentarni ravni, je bil malo državniški, vendar to ni incident, pač pa preračunanost. Berlusconi in njegovi sodelavci so razumeli, da se predsednik nima česa bati v parlamentu, zato se je raje obrnil - posredno - na vso javnost, pri kateri je začel prvak »Forza Italia« zadnje čase izgubljeni na popularnosti. Tega je bil kriv ponesrečeni vladni odlok o prepovedi preventivnega zapora: Berlusconi se je krepko udaril po prstih, ko je hotel ustaviti sodnike in njihove preiskave, ki so omogočile, da je zmagal na volitvah. Tudi v tork si je privoščil sodnike, kar pomeni, da ga to vprašanje močno žuli. Z novim napadom in z očitki, da hočejo sodniki postati politična sila, si je Berlusconi privoščil nekaj, kar si še nihče ni upal v povojni zgodovini italijanske republike: kritiziral je sodnike, ki preganjajo davčno utajo, zaradi katere država izgubi letno 150 tisoč milijard. Če smo pri odloku proti preiskovalnemu zaporu zapisali, da so sodniki kdaj pa kdaj v preiskavi šli predaleč in da so osumljence že preganjali, lahko zdaj tudi zasumimo, da se za Berlusconijev napadom skrivajo osebni interesi davkoplačevalca, za katerega je brat (Paolo B.) s podkupninami skušal pri finančnih stražah izprositi milostno ravnanje. Tudi s temi kritikami si predsednik vlade ne bo pridobil prijateljev.

»Blind trust« je beseda, ki je tudi odmevala v Berlusconijevem govoru in predstavnikih opozicije. Gre za nekakšno ameriško pravilo, ki določa, da predsednik vlade ne sme imeti zasebnih interesov take narave, da bi se lahko z upravljanjem države mimogrede ali načrtno okoristil. Berlusconi je v tem stanju, saj ima tri TV mreže, založbe in veletrgovino.

Koncentracija njegove oblasti v svetu informacij in založb je taka, kot je niso doslej zabeležili pri nobenem državniku. Zato je treba to stanje regulirati in nadzorovati. Načrt predsednika vlade pa v bistvu zadeve ne spreminja, volilci pa mu tega ne zamerijo, ker ne razumejo, kaj je predmet spora. Dejstvo, da se Berlusconi, sicer podjetnik in menadžer, ukvarja s politiko, ljudi ne moti in mu bodo nejasnost in nedoslednosti odpustili. Kakor sta mu morala od-

pustiti Bossi in Fini, če sta hotela rešiti koalicijo. Najbolj nejasen pa je bil Berlusconi na gospodarskem področju: pohvalil se je z novim zagonom, ki ga doživlja industrija in vse gospodarske dejavnosti, za kar pa nima prav nobene zasluge, ker je to rezultat Ciampijeve in Amatove vlade. Inflacijo zajezuje nizka potrošnja in polna skladišča, obljubljeni milijon delovnih mest pa bodo Italijani še dolgo čakali.

- S

Kako so delili pomoč Slovincem čez mejo (2)

Ljubljansko Delo je nadaljevalo s serijo člankov o finansiranju nekaterih več ali manj odkritih ali zakritih dejavnosti manjšine v Italiji in na Koroškem, ki je - vsaj v Trstu - potekalo izključno v eno smer: v društva, ustanove in podjetja, ki jih je nadzorovala SKGZ. Članki imajo ves videz verodostojnosti in so vzbudili veliko zanimanje med bralci. Gre sicer za znane stvari, vendar so tokrat opremljene s številkami in imeni. Poleg SKGZ-ja, ZTT-ja in nekaterih podjetij, sta med prejemniki pomoči omenjena še Novi list in Slovenska skupnost z minimalnim letnim prispevkom, ki bi morda - kljub neznanosti - narekoval kakšno pojasnilo vodstva naše politične organizacije. Veliko je bilo zanimanje zlasti med tistimi, ki so že poznali razne vidike tega matičnega postopanja z manjšinami v Italiji in Avstriji. Odmevov in reakcij je bilo veliko, večinoma na besedni ravni, nekajkrat pa se je z dolgimi članki oglasil tudi Primorski dnevnik, ki je seveda bil neposredno tangiran, saj se med drugim na široko piše tudi o skupni avanturi PD-Republika, za katero se skrivajo očitne politične mahinacije in zakulisne igre med raznimi sirotami in več ali manj polnopravnimi dediči prejšnjega rdečega režima. Seveda nobeden od piscev ne demantira ničesar, ničesar ne izpodbija, nič ne premika: očitno je vse res in to resnico bo morda hotel kdo še bolj razkriti. Na škodo vse manjšine. Seveda je vprašanje, komu to služi, in ne moremo se znebiti vtisa, da je vse to del nekega kolesja, ki se je sprožilo v trenutku demokratizacije v Sloveniji, ko so fragmenti bivše partije postali stranke in začeli med seboj konkurirati. To je boj med komunisti in bivšimi komunisti. Mi se ne čutimo vpletene, vendar pa se nam zdi neumestno in brez okusa moraliziranje Duška Udoviča na PDK, ko očita Delu, da nima pravega državniškega čuta. Duško Udovič si potem v imenu vsega SKGZ-ja

očitno trka na prsi in - pozablja očitno več mesecev trajajoče dvome in kolebanje celotne garniture krovne organizacije - trdi da verjame v svojo matično državo. Verjamemo pa, da se hoče SKGZ izogniti kolesju strankarskega obračunavanja: mnogo bolje je, če gre do stvari naprej po starih, preiskušanih kolesnicah.

Manj razumemo Branka Jazbeca, ki se - prav tako s kolon PDK - bori proti centralističnemu ustroju slovenske države (v Italiji bi ne bila niti največja dežela) in pri tem širi manjšinski prostor prek meje, če prav razumemo, da obstaja nevarnost carinikov na Razdrtem. (Pa kaj Jazbec misli, da bi se Primorci raje priključili Italiji, kot pa da prenašajo ljubljanski centralizem?)

Kakorkoli že, ali je bilo pisanje Dela potrebno ali koristno ali ne, tu je in s tistimi podatki, ki jih nihče ni demantiral, lahko vsi operiramo. Nihče si ni pridobil patenta nedotakljivosti. Pojavilo se bo še kakšno vprašanje, ki bo terjalo kak odgovor. Jasnejši! Sredstva, ki so prihajala iz Slovenije, so bila last slovenskega naroda in taka so še danes.

- S

Caputo vztraja

V zunanjepolitični komisiji je podtajnik Caputo orisal rezultate srednjeevropske iniciative s posebnim ozrom na rimske odnose s Slovenijo. Caputo je spet zanikal italijansko pogojevanje, vendar je ponovil, da je izboljšanje odnosov med Rimom in Ljubljano odvisno od rešitve premoženjske problematike ezulov v Istri. Nič novega. Obljubil pa je, da bo Italija pripravila osnutek za poenotenje zaščite slovenske manjšine. V komisiji je opozicija bila kritična do vlade in ji je očitala, da potiska Slovenijo v nemški objem. Bojazen je upravičen, vendar še ni prišla dovolj glasno do izraza.

- S

V trenutku, ko to številko tiskamo, ni še znano, katera bo usoda škedenjske železarne

Koga sem volil!?!?

Katoliški glas izide še prihodnji četrtek, 11. avgusta. Zaradi poletnega dopusta ne bo izšel do 1. septembra.

Papež bo šel v Sarajevo

Čeprav so mu odsvetovali, se papež pripravlja na potovanje v Sarajevo, da bi v tem mestu, ki je postalo simbol trpljenja, ponovno izpričal svojo zavzetost za vzpostavitev miru v BiH.

Oseba ali posameznik?

Pred nekaj dnevi je v Washingtonu 200.000 mladih Američank in Američanov pred Belo hišo posadilo prav toliko majhnih tablic z lastnim imenom in zaobljubo. Kaj so posadili?

Ni šlo za rastlino, temveč za njihovo deviškost. S tem dejanjem so se zaobljubili, da bodo hranili svojo deviškost kot skrbno gojen cvet, do dne, ko bo zrela in bo lahko nosila sadove, po poroki, v zakonu. Kot protestno mesto niso zaman izbrali Bele hiše. Gre za protest proti ameriški družbi in ameriški miselnosti, ki se počasi širi po vsem svetu. Vodilni simbol ameriške ekspanzije v vseh smislih je država sama in torej Bela hiša kot predsednikov sedež.

Vidimo lahko torej, da prav ameriška miselnost, ki je veljala za tako svobodno in nepogojeno, ki so jo postavili za napredno in kot vzor, ki bi ga morali vsi posnemati, začenja kazati svojo resnico. Gre za miselnost, ki je zagovarjala popolno svobodo do vseh ver, nauk, ideologij, pogojevanj in stalno branila le posameznika. Posameznik in njegov uspeh sta postala pomembna do take mere, da se je izgubila oseba, izgubil se je človek odnosa. Celozakon, edina institucija, ki bi posameznika še lahko rešila njegovega individualizma, se je spremenila v status simbol. Uspešen poslovnež mora imeti družino, toda določen tip družine. Žena mora imeti določen videz in število otrok mora biti zmerno. Vse je že določeno. Ni več prostora za odnos, za svobodo. Gre za izrazito maskilistično miselnost, kjer je žena le privesek in nujno sredstvo

uspeha. Uspešen poslovnež mora imeti uspešno podjetje, veliko hišo, dober avto in temu primerno ženo ter družino. Osebe ni več. Isto se kaže tudi v spolnosti, kjer je pomembno dejanje in užitek vsakega posameznika. Vse se potem osnuje na odnosu daš-dam. Toda ni več plodovitega, zastojnega, zares ljubezenskega odnosa. In spolnost ni več izraz ljubezni, temveč je kraj individualističnega užitka.

V petdesetih letih so se mladi čutili utesnjene in so mislili, da jih družbena pravila omejujejo in jih ovirajo, da bi se svobodno ljubili. Danes pa čutijo, da jih družbena miselnost, splošno razširjen način razmišljanja, ki smo ga prej opisali, ovira in sili v razosebljanje. Televizijske reklame, ki zelo dobro odsevajo to miselnost, pravijo, da mora človek biti uspešen poslovnež, ki si od časa do časa mora privoščiti kakšno avanturo v znamenju najnovejše kolonjske vode ali losiona za britje. Mladi pa zahtevajo resno ljubezen. »Nočem konsumizma, hočemo pravo ljubezen. Družba nas sili v izgubo osebe in nas prepričuje, da se obnašamo po njenih pravilih, toda mi se ji bomo uprli.« Prava izvirnost je zagovarjanje deviškosti, saj je nihče več ne zagovarja. Zanimiv podatek pa je tudi raziskava, ki kaže, da so številke mladih, ki v ZDA hočejo ohraniti deviškost do zakona, veliko večje. Ne gre samo za 200.000 vernih, temveč za skoraj polovico mladih anketirancev. Vrednote ne umirajo, moramo se le ozreti okoli sebe.

Peter Stefanović - Rim

Kdor je brez greha...

Evangelij nas uči, kakšen naj bo naš odnos do zgodovine, to je do preteklosti; naj bo čimbolj veren prikaz tega, kar je bilo, ker »le resnica nas bo osvobodila.« Tako npr. evangelij poroča, da so učenci zapustili Jezusa na Oljski gori iz strahu; da je Peter trikrat zatajil Jezusa; da učenci sprva niso verjeli ženam, da je Učenik vstal; da so bili med učenci tudi prepiri, kdo bo večji v nebeškem kraljestvu itd. Pisano je celo, da se je Kristus na vrtu Getzemani bal in molil: »Oče, če je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene...« Vse osebe so orisane kot živi ljudje in ne kot naslikani junaki.

To naj bi bilo vodilo tudi zgodovinarjem: prikazovati ljudi in dogodke takšne, kot so bili. Tega se zgodovinarji prepogosto ne držijo. To velja posebno za čas med zadnjo vojno in po njej. Na eni strani naj bi bili sami junaki, na drugi sami izdajalci. Vsaj do nedavnega je tako bilo na eni in na drugi strani. Če si bral zgodovinarje v Sloveniji, si videl v partizanih same junake, v domobranci pa izdajalce. V Argentini pa je bila podoba čisto drugačna: domobranci so bili borci zoper brezbožni komunizem, partizani pa v službi partije v boju za oblast. Srednje poti ni bilo; na eni kot na drugi strani naj bi bili sami junaki. Tako se je pisala zgodovina.

Danes je že nekoliko drugače. V Družini in kdaj tudi v Slovenecu se berejo poročila o spominskih ploščah »zamolčanim žrtvam«, ki jih postavljajo na raznih krajih Notranjske in Dolenjske. Gre za žrtve tistih, ki jih je partija med vojno obsodila kot »sovražnike« ljudstva, po vojni pa za »kolaboracioniste«, ki so končali v raznih brezni. Padli partizani so že dobili dostojne grobove po raznih pokopališčih, njih žrtve naj dobijo vsaj spominske plošče.

Izkazovati spoštovanje do vseh padlih in mrtvih je dediščina naše hebrejsko-grško-rimske kulture, iz katere je zrastle zahodna. Toda nekaj drugega je trditi, da so eni bili junaki brez madeža, drugi pa le Kajni in izdajalci. Takšne pavšalne sodbe so krivične, kot je razvidno tudi iz usode cerkljanskih žrtve.

Oba kaplana in ostalih trinajst so obsodili kot »izdajalce« in vrgli v brezno. Danes je jasno, da niso nikogar izdali, le z OF niso simpatizirali kot tudi mnogi drugi ne. Njih nedolžnost je dokazana, oblast pa jih je vedno imela za izdajalce. Vemo,

da se pripravlja spominsko obeležje v njih spomin. Radovedni pa smo, ali bo vsaj sedanja oblast oz. ali bodo sedanji dediči bivše partije priznali njih nedolžnost in jim vrnili čast tudi tako, da javno priznajo svojo zmoto.

Na drugi strani pa je prav tako jasno, da ni bil tudi brez vsake krivde in povsem nedolžnih rok, kdor se je z orožjem boril zoper nasprotnika. Šlo je pač za revolucijo, za boj za oblast. V takem primeru je težko ostati brez vsake krivde. Zato: »Kdor je brez brivde, naj vrže prvi kamen.«

K. Humar

Novo pri Ognjišču

NAŠE LUČI

Verska knjižna založba Ognjišče iz Koprja je pred kratkim izdala lično knjižico za najmlajše in mlade-bralce glasbenike. Knjižica nosi naslov Naše luči. Je delo enega največjih slovenskih pesnikov - Otona Župančiča, ki je pesnitev posvetil otrokom, njegovim poznanim cicibanom. Zelo lepo in ganljivo Župančičevo pesem je lepo in doživeto naslikal France Kuna-aver, uglasbil pa jo je Emil Ulaga, za notografije je poskrbel Lojze Furlan, primeren uvod je napisal Bogo Jakopič, ki med drugim pravi tudi takole: »Pesnik Oton Župančič se je v pričujoči pesmi zavedal najzlahtnejših prvin sveta: sonca, meseca, ognja, besede. Imenoval jih je naše luči. Zavedal pa se je tudi tega, da vse to omaga spricho najlepše Luči, ki nas dobitno čaka na koncu naše zemeljske poti-Boga.«

Na koncu drobne in lepe knjižice je še pričevanje Emiljana Cevca, ki so ga vzeli iz njegove knjige Preprostosti stvari.

OKENCJE

Ne za vsako ceno

Zadnjič smo omenili priložnostne kristjane, ki prihajajo v cerkev le ob porokah, pogrebi, birmah ali ob drugih izrednih prilikah.

V cerkvi ne vedo, kam bi dali roke, kako naj bi se vedli; so nekam okorni. Da bi pa molili ali odgovarjali pri maši - o tem ni govora, ker pač so daleč od vsega tega.

Zaključili smo s tem, da jih ne moremo zavračati; ne vemo, kdaj se jim Bog približuje.

Nočemo »biti prijazni« z njimi za vsako ceno. Imajo tudi oni pred Bogom svojo odgovornost, ker ga zanemarjajo.

Toda potrebni so našega zgloda, morda naše dobre besede. Hočejo pričevanja od naše strani. Mi pa jim smo v zgled?

Če se jim približas, ti mnogi govorijo... o nostalgiji, o domotožju: kako lepo je bilo, ko smo kot otroci zahajali v cerkev... ko sem bil strežnik, ko smo peli v cerkvi... Res lepo je bilo.

Ne ugasni tlečega stenja! Moramo resno misliti na to.

Na sejah župnijskih svetov govorimo o marsičem; to, kar je težje, obidem. Laže je govoriti o procesiji in o zakuski, ki bo sledila, ... kdo bo poskrbel za razno. Govoriti o teh nostalgikih pa je težko. In se takoj opravičimo: kaj naj naredimo, kaj jim hočemo...? »Nostalgiki« pa čakajo, da se jim približamo...

To je pričevanje.

Jože

Knjižica Naše luči bo prišla med mlade bralce z veseljem, če bodo povodje znali poskrbeti, da se bodo otroci naučili čudovito Župančičevo pesem prepevati, ilustracije same pa so že jamstvo, da se knjigo splača kupiti tudi samo zato, ker je v knjigi lepa Župančičeva pesem in njena upodobitev.

★

Prepričan sem, da se mora vsak, ki brani splošno, zavzemati za individualno.

Miguel de Unamuno

Božja beseda je kakor kruh...

7. avgust

19. navadna nedelja

»Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes« (Jn 6, 51)

Šesto poglavje Janezovega evangelija - posvečeno kruhu življenja - lahko beremo in razumemo z dveh vidikov. Najprej z vidika Jezusovih sogovornikov, ki so jim Jezusove trditve nerazumljive in nesprejem-

ljive, nato pa z Jezusovega vidika in z gledišča skupnosti njegovih učencev.

Tako beremo, da je Jezus prišel iz nebes, obenem pa slišimo ugovor, da ljudje poznajo njegove star-

še. Jezus pravi, da Boga ni nikoli nihče videl; le on, ki je od Boga, je videl Očeta. Pravi, da je živi kruh, kruh življenja, in da je potrebno jesti »njegovo meso«, ki je življenje sveta. Vrsta nesprejemljivih trditvev za Jezusove sogovornike, za vse tiste, ki bi ga želeli razumeti in razložiti samo z logiko zemeljskega mišljenja. Prav zato Jezus poudari, da ga ne more razumeti, kdor se ne da poučiti od Boga. »Nihče ne more priti k meni, če ga ne pritegne Oče, ki me je poslal« (Jn 6, 44).

Tu je nakazano kako sprejeti Jezusovo besedo in njegov nauk. Tisti, ki berejo in sprejmejo njegova razodetja v Svetem Duhu, bodo razumeli pravo vsebino in našli v njegovih besedah vodilo za življenje. Kajti res je, da ima Jezus človeški izvor, kot stalno poudarjajo sogovorniki Jane-

zovega šestega poglavja. Res pa je tudi, da prihaja od Boga Očeta. V obzorju Janezovega evangelija je Jezus Očetova beseda. Bolj kot na drugih mestih, nam prav v govoru o kruhu življenja zazvenijo znamenite besede Janezovega prologa: »V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Beseda je bila Bog... In Beseda je človek postala in se naselila med nami« (Jn 1, 1; 14).

Ni naključje, da prav v govoru o kruhu življenja naletimo na podobno mane v puščavi. »Vaši očetje so jedli mano v puščavi in so pomrli« (Jn 6, 49). S temi besedami Jezus popelje svoje sogovornike k eni od temeljnih izkušenj izvoljenega ljudstva. Želi jih opozoriti na nekaj dosti večjega in zato pravi: »Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz ne-

bes. Če kdo je ta kruh, bo živel vekomaj« (Jn 6, 51). Tisti, ki uživa ta kruh, ne umrje. Bolj kot mana, ki je hranila lačno ljudstvo v puščavi, je Jezus Očetov dar za vse, ki so lačni. V nas hrani življenje naše duše, ki je ustvarjena za večno življenje.

Jezusovi poslušalci bodo ob koncu njegovega govora rekli: »Nevzdržna je ta beseda. Kdo jo more poslušati?« (Jn 6, 60). Tisti pa, ki so jo sprejeli, čeprav niso mogli vsega razumeti, vedo, da so slišali besede večnega življenja. Kot apostol Peter bodo tudi oni vzkliknili: »Gospod, h komu naj gremo? Besede večnega življenja imaš in mi trdno verujemo in vemo, da si ti Sveti od Boga« (Jn 6, 68).

Zvone Štrubelj

POGLED V SLOVENIJO

Na občinskih volitvah morda zmaga opozicije

Tudi v Sloveniji so politiki odšli na počitnice, toda življenje se nadaljuje po običajnih vzorcih, potrebah in možnostih. Medtem ko so časniki zapisali, da bo predsednik vlade svoj oddih preživel v Švici, se materialne in socialne stiske posameznih skupin Slovencev poglabljajo. Po mnenju Franca Leskoška, vodje oddelka Centra za socialno delo v Kranju, na Gorenjskem narašča število samomorov. Zanje se odločajo predvsem brezposelni moški in ženske. V občinah Kranj, Škofja Loka, Tržič, Radovljica in Jesenice je za posledicami samomorilnega dejanja v zadnjih nekaj letih umrlo 41 brezposelnih oseb: 32 moških in 9 žensk. Omenjeni znanstvenik ugotavlja, da »se v Sloveniji ljudje ubijajo zato, ker nimajo od česa živeti, in ne, ker nimajo za kaj živeti. Toda«, je opozoril, »tega ne gre jemati dobesedno, ampak v kontekstu težkih družbenogospodarskih in socialnih razmer v Sloveniji.

Med spodbujevalne dejavnike k samomoru namreč spadajo na primer tudi alkoholizem, samski zakonski stan, razvezanost pri ženskah, brezposelnost in ekonomske težave pri moških, ljubezenski konflikti in morebitni poprejšnji samomorilski poskusi.«

Sicer pa je Slovenija po številu sa-

momorov žal že drugo desetletje na svetovni lestvici druga na svetu, takoj za Madžarsko. Na vsakih 100 tisoč prebivalcev je 30 samomorilcev, kar pomeni, da v državi za posledicami samomorilnega dejanja umre približno 700 ljudi na leto. Nadaljnji okrog 5 tisoč Slovencev vsako leto izgubi življenje v prometnih nesrečah. Po zgraditvi sistema avtocest pričakujejo, da se bo število mrtvih zaradi prometnih nesreč zmanjšalo za polovico, stroške vseh nezgod pa bi znižali za približno 22 milijonov ameriških dolarjev.

Slovencev nas je samo okrog 2 milijona, zaradi česar smo seveda zelo občutljivi za vse razloge, ki povzročajo demografsko upadanje naroda in države. Po letu 1945 se je v Sloveniji rodilo okoli 45 tisoč otrok letno, zdaj pa se jih rodi le okoli 20 tisoč. Slovenstvo je torej v krizi, kar bo zahtevalo hitre posege in sodelovanje raznih znanosti, zato, da bi iz slovenstva naredili civilizacijsko, kulturno in jezikovno izbiro, v katero bi se pri nas vključevali tudi tisti državljani pri nas, ki se niso rodili kot Slovenci, a so model našega življenja in miselnosti postopno in prostovoljno sprejeli za svojega. Seveda pa bo to dolg in zapleten proces.

Državni zbor se bo po počitnicah 12. septembra spet zbral na svoje no-

vo zasedanje. Odločali bodo o izvedbi preobrazbe lokalne samouprave, to je o oblikovanju novih občin. Zadeva je že dolgo v obravnavi, toda strankarski interesi so preprečili sporazum, s katerim bi v Sloveniji razvili nov sistem lokalne samouprave, pri čemer bi temeljni pogoj bil ta, da bi vsaka nova občina morala imeti najmanj 5 tisoč prebivalcev.

Ker so se tri stranke tako imenovane sredine in desnice, sporazumele, da bodo na volitvah v nove občine nastopile skupaj, bo Parlament najbrž na zasedanju v septembru slednjič lahko sprejel manjkajoče zakone in ukrepe, da bi lahko v decembru imeli volitve novih županov in občinskih svetov. Slovenski krščanski demokrati, Slovenska ljudska stranka in Socialno-demokratska stranka Slovenije bi radi s skupnim nastopom oziroma koalicijo zmagali na volitvah. Tako bi imeli dve koaliciji, tisto na vladni ravni in drugo na lokalni ravni. Predsednik Slovenskih krščanskih demokratov Lojze Peterle je sicer dejal, da koalicije v vladi ne bodo prilagajali morebitnim novostim, ki bi jih prinesle volitve v nove občine. Toda politika ima svojo logiko in zakonitosti, je umetnost možnega. Zaradi tega je mogoče, da bodo lokalne volitve v Sloveniji v mesecu decembru vplivale tudi na širša politična zavezištvina in ravnovesja med posameznimi strankami.

To pa bi zelo vplivalo na splošne odnose in način vladanja v državi.

M.D.

Solženicin se je po dvajsetih letih vrnil v Moskvo

Ruski svetovnoznani pisatelj in veliki oporečnik komunističnega režima, Nobelov nagrajenec za literaturo Aleksander Solženicin se je vrnil v Moskvo. Na železniški postaji ga je 21. julija čakalo kaj malo ljudi, od pomembnih državnih osebnosti pa samo moskovski župan Luškov. Veliki pisatelj in mislec je bil pred dvajsetimi leti izgnan iz Sovjetske Zveze kot sovražni element, potem ko je vrsto let prebil v sovjetskih zaporih in taboriščih, gulagih. Otočje Gulag pa je tudi njegova najbolj poznana knjiga o sovjetskih komunističnih taboriščih, v katerih je pisatelj vrsto let presedel in delal v nemogočih okoliščinah. Po mnenju poznavalcev literature je pisateljevo zgodnje delo En dan Ivana Denisoviča njegovo najboljšo delo, pa čeprav je cela vrsta njegovih knjig na zahodu doživela za časa komunistične tiranije v Sovjetski Zvezi velikanski uspeh, tako literarni kot tudi na komercialnem področju. V Rusiji so knjige Aleksandra Solženicina tiskali zelo malo, bolje je bilo šele za časa odmrznitve in po padcu komunizma. Sedaj pa pravijo, da ga ne bere nihče, češ »da je živeči mrtvak«, kot se je o njem izrazil ugledni urednik neke ruske literarne revije.

Problem Solženicina, ki je ostal zvest ruski jeziku in veliki Rusiji tudi v izgnanstvu v državi Vermont v ZDA, je v tem, da je Solženicin vedno pisal izredno globoka dela, vedno je zajemal iz najglobljih vodã in vedno pisal o temeljnih vprašanjih človeka in o Bogu. Sedanja ruska oblast z Jelcinom na čelu se ga zelo otepa, je do njega hladna, pa čeprav so mu priskrbeli stanovanje v četrti obogatelih Moskovčanov. Vsi kar naprej govorijo o njem kot o preživelu človeku, o mrtvem pisatelju in očitajo mu tudi nacionalistične težnje. Morda bo res kaj držalo, vendar pa se človeku, ki je, preden je prispel v Moskvo, prepotoval celo Rusijo od Vladivostoka dalje, ne more reči kar tako, da ne pozna ničesar in da ne ve ničesar. Ko so ga na postaji vprašali, kaj bi najraje povedal, je dejal, da je zaprepaščen nad obupnim stanjem, v katerem živijo Rusi. »Danes Rusija doživlja veliko tragedijo, povsod sem videl samo trpljenje in socialno pomanjkanje, groza me je, pa čeprav si nihče ni predstavljal izhoda iz komunističnega režima brez težav.«

75-letni Aleksander Solženicin je bil po dvomesečnem potovanju po

Rusiji izredno utrujen: »Srečal sem vse vrste ljudi, od kmeta, delavca, rudarja, do zdravnika in popa, pisal sem in pisal. Za Rusijo je tragedija, da večina njenih prebivalcev živi v strašnem pomanjkanju. Kar pa je še slabše, je to, da Rusijo vodijo spet novi aparatčiki, nova politična nomenklatura, ki je samo zamenjala staro.«

Solženicin se je vrnil in sedaj, ko ga nihče v domovini noče več poslušati, bo skušal postati spet tisto, kar je od vedno bil: vest naroda. Zelo težko bo, da mu bo to spet uspelo. Če pa mu bo, kar mu od vsega srca želim kot njegov zvesti bralec, bo Rusija dobila spet svojega Solženicina. Tistega pisatelja, ki se ni nikdar uklonil, ki je vedno pisal o Bogu in človeku, o boju med zlim in dobrim. Solženicin seveda ni primeren za nihilistični zahod in tudi za vse bolj potrošniški vzhod ne. Gotovo pa je vest ruskega naroda, kar je od vedno bil.

Jurij Paljk

Italijanska TV in evropski standardi

Z vstopom Berlusconi v politično arena se je v Italiji postavilo vprašanje odnosa med lastništvom TV mrež in politično-institucionalnimi dolžnostmi, med razpolaganjem s sredstvi družbene komunikacije in politično dejavnostjo.

Na tem področju italijanska zakonodaja nikakor ni v koraku s časom, kakor tudi ni v koraku s standardom drugih evropskih držav. V Grčiji, Španiji in na Portugalskem ne sme nihče imeti kontrole nad več kot 25% ene TV mreže; v Nemčiji in Franciji se meja dvigne na 50%. Italija in Velika Britanija pa ne poznata nobenih omejitev. Ista oseba lahko npr. v Franciji in Španiji »kontrolira« eno samo TV mrežo, v Italiji pa lahko kar tri (naj navedemo, da je Fininvest lastnik treh televizijskih mrež, poleg tega pa je z delnicami - jasno se še ne ve v kolikšnih odstotkih - prisotna še v najmanj štirih TV mrežah).

Če je težko upati, da bo sedanja italijanska vlada odredila kaj pozitivnega na tem področju, je predvsem potrebno, da se v tem smislu potrudijo Evropska skupnost in pripravi takšno zakonodajo o koncentraciji javnih občil, ki bo v koraku s časom in bo onemogočila vsakršni monopol na tem tako delikatnem področju.

Obstaja pa področje, kjer že velja evropska zakonodaja: to je normativ o televizijskih reklamah, kateremu se italijanska zakonodaja še ni prilagodila, saj dopušča, da reklame prekinjajo TV filme, ki so krajši od 45 minut, TV dnevnik, verse in otroške oddaje, ki so krajše od 30 minut. Zaradi te kršitve evropskega normativa je komisija, izvajalni organ Evropske skupnosti, tožila italijansko republiko pri evropskem sodišču.

Te stvari pa nove italijanske vlade očitno ne zanimajo, zato pa naj nanje odločneje opominja opozicija.

DH

Neutrudni mladi glasbeni ambasadorji Slovenije

Milan Gregorič

Redkokateri glasbeni ansambel se lahko ponaša s tako bleščečimi uspehi, kot jih je v kratkem času dosegel Mladinski pihalni orkester iz Kopra pod vodstvom odličnega kapelnika Darija Pobege, ki se je s svojo igro uvrstil v sam svetovni vrh. Poglejmo npr.:

1. mesto v III. (starostni) kategoriji na svetovnem festivalu v Göteborgu na Švedskem 1993. leta.

2. mesto v isti kategoriji na svetovnem festivalu v Hammarju 1993. leta;

Ob tem še številne pohvale in odličja ob različnih drugih nastopih v inozemstvu kot npr. tudi letos spomladi v Neuhonu an der Ybbs na otvoritvi državne razstave »Slovenija-tradicija in umetnost« ter v Breisachu ob Renu ob mednarodnem srečanju mladih pihalnih orkestrrov, kot tudi nesebično kakovostno koncertiranje ob najrazličnejših priložnostih in svečanostih doma, zlasti na Primorskem.

In ker sedemdesetglavi neutrudni ansambel ni več sposoben obmirovati, se kar naprej intenzivno pripravlja na nove in nove zahtevne nastope. Jeseni naj bi se udeležil promocije Slovenije v Salzburgu. Prihodnje leto bo ponovno pomeril svoje moči in sposobnosti na svetovnem in evropskem festivalu v Hammarju in Göteborgu. Poleg tega pa je bil tudi izbran za nastop na proslavi 50-letnice povojne emigracije v Argentini.

Odlikujeta ga programski izbor, ki je praviloma domiselno ubran na potrebe in srca občinstva in samih izvajalcev, in odlična interpretacija. Ob priliki enega izmed domačih na-

stopov je Ivan Mignozzi zapisal, da so med redkimi ljubiteljskimi izbranci, »ki jim je dano predati se umetniški boginji in dosegati več in bolje kot plačani poustvarjalci«. Kako ogromno in vztrajno delo je pri tem potrebno, ni treba posebej poudarjati. Še zlasti ne v primeru kapelnika, ki ni svojemu nadebudnemu in talentiranemu glasbenemu naraščanju samo učitelj in dirigent, ampak tudi prijatelj in duhovni skrbnik.

In da ne omenjamo pri tem zahtevnih in obsežnih menedžerskih nalog v zvezi z nastopi, ki tudi v celoti padajo po njem; kot tudi finančnih skrbi, ki jih tudi siceršnje velikodušno sponzoriranje Luke Koper ne rešuje v celoti. Gre za bremena in napore, ki jih lahko zmore samo močna, razvita in trdna osebnost, ki je z vso dušo predana svojim ustvarjalnim ciljem in ki hkrati predstavlja pravi človeški magnet za uspehov in uka željno mladino. S svojim glasbeno poustvarjalnim in hkrati vzgojnim poslanstvom dokazuje Pobege tudi to, kako je mladi rod kot mehka glina, ki se, predvsem po naši zaslugi ali krivdi, lahko izoblikuje v čudovite in življenja polne podobe, ali pa obleži zmaličena in zavržena na smetišču življenja.

Ena od stvari, zaradi katerih najbolj trpim, kadar razpravljam z drugim človekom, je spoznanje, da človek brani samega sebe, kadar ne pozna temeljev za svoje dokaze in če jih sam poznam bolje od njega.

Miguel de Unamuno

Unesco glasnik je mednarodna revija, ki jo izdaja Unesco, organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo. Letos je začela izhajati tudi v slovenski izdaji.

Januarska številka je v celoti posvečena vprašanju manjšin. Prinaša zanimive, znanstveno dograjene prispevke različnih strokovnjakov, od antropologov, do pravnikov in novinarjev, ki razglabljajo - navajamo naslove nekaterih prispevkov - o tem, Kaj je manjšina, Identiteta - karta z dvema obrazoma, Skupnosti na razpotju, Gosti, priseljenci, manjšine, Jugoslavija v škripcih... Poleg tega prinaša še intervju z italijanskim semiotikom Umberto Ecom.

Slovenska izdaja prinaša še specifične slovenske poglede na to vprašanje: Slovenija in manjšine (mag. Vera Klopčič), Varstvo manjšin v Republiki Sloveniji (prof. Peter Winkler) ter poročila o slovenskem šolanju v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

Izdajo v slovenskem jeziku pripravlja Mednarodni center Unesco za kemijske študije, Vegova 4, Ljubljana.

Slovenski maturantje iz Argentine na Primorskem

Maturantje iz Argentine pred cerkvico Sv. Duha na goriškem gradu

Zadnje dni meseca julija se je mudila na Primorskem tridesetčlanska skupina slovenskih maturantov iz Argentine, ki si je ogledala razne značilnosti naših krajev na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini. Želeli so si tudi na Sv. Višarje, kar jim pa ni uspelo, ker je žičnica prezgodaj zaprla.

V Kranjski gori so prisostvovali scenskemu koncertu Al' maraš kaj za me, po prireditvi pa so se še zadržali s Primorci, ki so sodelovali pri koncertu.

Mladi, ki so uspešno zaključili slovenski srednješolski tečaj, so bili najprej v Sloveniji, nato pa še na Koroškem in Primorskem. Na to celomesечно potovanje se je slovenska mladina iz Argentine pripravljala že več let in z navdušenjem pričakovala trenutek, ko bo lahko obiskala domovino in kraje, kjer so se rodili njihovi starši in stari starši. O njihovih željah in pričakovanih razbere-

mo v publikaciji, ki so jo sami napisali in s katero se predstavljajo v domovini.

Obiski slovenskih maturantov iz Argentine so se začeli pred leti, ko je v Sloveniji nastopila demokracija. Rast 23 je geslo letošnjih maturantov, ki so v Buenos Airesu in drugih krajih, kjer živijo Slovenci v Argentini, končali sobotne slovenske srednješolske tečaje. Te tečaje so obiskovali poleg redne državne šole, ki je v španskem jeziku. Na Primorskem so spoznali in se seznanili tudi s stanjem slovenske manjšine, z njenimi organizacijami in prizadevanji za ohranitev slovenske besede in pripadnosti. Bili so gostje Sveta slovenskih organizacij.

ZAHVALA

Svet slovenskih organizacij se zahvaljuje družinam na Goriškem, pri katerih so prenočili slovenski maturantje iz Argentine, in hotelirju Levstiku, ki jih je pogostil.

Svetoivanski cvetni venci v Gropadi

Večkrat, ko sem šla mimo Gropade, sem opazila na vaških portalih cvetne venčke. Spraševala sem se, čemu služijo. Tako me je nekega dne radovednost popeljala v Gropado, kjer sem srečala prijazni gospe Marijo in Klaro, ki sta mi obrazložili ta običaj.

Gospa Marija mi je povedala, da v Gropadi na vigilijo sv. Ivana izdelujejo domačini venčke že več kot sto let. Naši predniki so verovali, da imajo v tej noči »strige« največjo moč; zaradi tega so se pred njimi zavarovali s cvetnimi venci. Okroglo ogrodje iz stare žice so krasili z različnim poljskim cvetjem, vrtnicami, ivančicami (poljske marjetice) in z rastlino, ki ji domačini pravijo »erba pinjola«. Ta rase v tistem času ob vodnjakih in je popolnoma rumene barve. Venec so nato olepšali še z lepimi pentljo. Tako pripravljen venec so obesili na portal; v slučaju, da ga hiša ni imela, pa na »bldur« (balkon) ali na »kaluonjo«. Pred »strigami« - v resnici so bili le vetrovi in bujna fantazija, na katero je vplival še dober kozarček gropajskega vina - so zavarovali tudi štal (hlev), grunt (njive) in gnoj. Za to pa so uporabljali pkovenco. To je divje grmovje, ki rase danes onstran meje in ima spredaj zelene liste, zadaj pa bele. Pkovenco in poljsko cvetje so povezali v šopek in ga natakili na palico na začetek njive. Verovali so, da bo to varovalo grunt pred točo, »strigami«, in da bo v tistem letu dosti pridelka.

Gospa Klara mi je povedala, da prižgejo na ta večer, okrog 21. ure,

na griču, ki se imenuje Kčirič, velik kres, ki ga je videti z vseh strani in se tako lahko ponašajo, da je lepši od trebenskega. Pred prvo svetovno vojno so kres prižigali »pod lipo«. Okoli njega pojejo, plešejo in pijejo pozno v noč. Še danes je gropajska mladina zelo navdušena nad kresom.

Vence postavljajo na vaše portale na predvečer Ivanovega goda. Nekateri družine jih ohranjajo celo leto, druge jih snamejo, ko cvetje ovne. Cvetni venci imajo poleg obrambne vloge še ljubezenski pomen. Pravili so, da ima tisto dekle, ki ga obesi, srečo v ljubezni.

To tradicijo spoštujejo danes le nekateri, drugi besijo na portal le šopek cvetja. Prisvojili pa so si jo tudi nekateri italijansko govoreči vaščani.

Monika Sulli

Slovenci po svetu, pa vendar na svetu!

Kakor koli že. Prvi tabor Slovencev po svetu, ki je bil v soboto, 18. junija, v Škofovih zavodih v Šentvidu nad Ljubljano, me je po svoje izzval. Ne bom se spuščal v debate, pomen in namen, kot tudi ne v število udeležencev. Običajno je, da prireditve, ki so namenjene Slovincem izven matične domovine, niso številčne, razen izjem, ko pridejo Slovenci kot folklorni dodatek iz Slovenije (tudi to je zanimivo!).

Prebral sem zapis o Taboru, v katerem pisec tako razglablja: »Navdušenje za Slovenijo pri Slovincih po svetu upada. Razočarni so, ker domovina ne zna in ponekod tudi noče izkoristiti tega, kar ji ponujajo... Ko vidijo, da so na vodilnih mestih še vedno ljudje iz starih časov komunističnega režima, upravičeno dvomijo o iskrenosti izjav, ki jih slišijo... Ob vsem tem se je zopet pokazalo, da se Cerkev na Slovenskem resno loteva problematike naših ljudi, izseljenih po svetu in tistih v zamejstvu, ter jim hoče po svojih močeh pomagati.«

Vse to so povzetki nekega komentatorja, ki pravzaprav pove malo ali pa celo nič! Res je, da so stare strukture marsikje v političnem kot tudi v gospodarskem sistemu v Sloveniji ostale. Strukture se lahko menjajo, organizacije se prelevijo, ljudi pa kar čez noč ni mogoče postreliti ali odpisati. Na to je pač treba računati pri vseh političnih preobrazbah, po cellem svetu. Verjetno bi bilo bolj smotno razmišljati, kako pravilno vključiti v gospodarsko in politično preobrazbo vsaj to, kar je v prejšnjem režimu imelo kaj vrednosti (nikjer ni vse samo slabo!). Nekaj podobnega pišejo, da se dela pri Madžarih. Kot se zdi, se je ta država med podobnimi najhitreje vključila v evropske kot tudi svetovne gospodarske tokove... Dozdeva pa se mi, da je po politični streznitvi in po evforiji, ki ji je razumljivo botrovala, treba stopiti na realna tla in povedati tudi resnico tam, kjer je lahko tudi boleča. Polpretekli čas je mimo in Slovenija ter Slovenec živita sedanost! To pa je lahko tudi kruta in ne samo roznata sedanost s cekarjem in folklornim rdečim dežnikom, pa še kakšnim sentimentalnim nageljnomo...

Najprej realno priznajmo, da bomo Slovenci izgubili veliko vrednot, ki jih pač terja zakonit proces, ko se politično stanje spreminja. Prav tu je tudi Cerkev v Sloveniji poklicana, da naredi nekaj več od tega, kar sedaj dela. Temeljni problem je problem vrednot pri Slovincu, ki je veren. Moti me splošna ugotovitev, da se krade, da se je prej kradlo, da so bile prej korupcije, da je bilo prej to in ono... Ne odobravam vsega v polpreteklem času. Prav tako pa ne morem odobravati zatiskanja oči pred problemi, ki jih vsi poznamo, pa o njih molčimo, da bi se ne umazali »naši«! (Zopet prekleto ločevanje med našimi in njihovimi!) Čez nekaj let bomo odkrito govorili tudi o korupciji v slovenskem tisku, ki je blizu slovenski Cerkvi, o takšnem ali drugačnem bogatenju (danes je lahko, to skrito pod izrazom delavne roke!), o podajanju stolčkov pri boljših službah (tega niso poznali samo v prejšnjem režimu), o čudnih zapletljivih tistih, ki bi morali biti poštene,

I.

pa niso... Vse to sem zapisal zato, ker me kot zamejskega Slovence skrbi, da se je Cerkev v Sloveniji že zapletla v čudne mreže, iz katerih nima več izhoda, zato bo pač igrala svojo vlogo, ki bo daleč od evangelijske. Vse preveč premlevamo stare napake, preziramo pa sedanje, ki so!

Cerkev v Sloveniji je danes poklicana, da vzgaja vsaj verne Slovence ali tiste, ki so poštene. To sem zapi-

Oblikovanje skupnega predstavništva Slovencev v Italiji

SSk pripravila delovna izhodišča

Deželno tajništvo SSK je na svoji zadnji seji v petek, 29. julija, v Nabrežini odobrilo delovna izhodišča za oblikovanje Narodnega sveta Slovencev v Italiji, kot bi se omenjeno skupno telo lahko imenovalo. Izhodišča bo SSK skušala posredovati vsem organiziranim skupinam Slovencev v Italiji, poleg tega pa jih želi objaviti tudi prek sredstev javnega obveščanja, tako da bi z njimi bili seznanjeni vsi zainteresirani.

SSK nadalje predlaga, da bi se predstavniki vseh zainteresiranih organiziranih skupin Slovencev v Italiji zbrali v soboto, 20. septembra 1994, da bi povedali svoje mnenje o novem skupnem telesu ter o predlaganih izhodiščih za njegovo obli-

Razlogi

Slovenska manjšina v Italiji je vse bolj razčlenjena, a tudi razpršena. Potrebno je skupno telo, ki naj omogoči enakopraven dialog v manjšini o skupnih, življenjsko pomembnih vprašanjih, in ki naj jo tudi zastopa pred italijansko državo, v odnosih z najvišjimi organi v Republiki Sloveniji in na mednarodni ravni. Tako novo predstavniško telo pa mora imeti tudi demokratično legitimacijo, mora biti torej veren izraz slovenske narodnostne skupnosti. Politični, idejni, kulturni pluralizem so naravna danost naše skupnosti, danes pa niso več mogoče formule, kjer velja pravica veta in kjer so predstavniške vloge zgodovinsko in dedno utemeljene, brez ozira na dejansko težo v skupnosti. Jasno pa je, da bi novo telo, ki bi se lahko imenovalo Narodni svet Slovencev v Italiji, ne smelo ukinjati samostojne organiziranosti in pobud posameznih komponent, temveč bi črpalo svojo moč iz lastne demokratične legitimacije in iz širine soglasja, ki bi se v njem oblikovalo po demokratični poti.

Struktura

Tak »manjšinski parlament«, ki bi potem iz svoje srede izvolil ožji odbor, bi lahko štel 100 članov. Del članov — recimo po 15 — bi v svoji sredi določili krovni organizaciji (Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno gospodarska zveza), ostalih 70 članov pa bi neposredno izvolili. Zajamčena bi bila torej zastopnost tako »civilne« kot »politične« družbe, tako da bi zajeli vse, ki bi radi sodelovali pri izvolitvi novega predstavniškega telesa. Prepustili bi vsakomur svobodo, da sodeluje pri določanju političnega dela, ali pa da se zadovolji s tem, da je zastopan preko krovnih organizacij civilne družbe.

Volitve

Bistveno je torej, da pride v obeh primerih do izvolitve. Krovni orga-

sal zato, ker vidim in poznam preveč stranpoti, v katere sta se zamotala to ubogo slovensko stanje in cerkveno vodstvo. Ne obsojamo, češ da zgrešijo le nekateri (oni), ali polpretekli čas, pač pa jih priznajmo in skušajmo odpravljati vsi; najprej pri tistih, ki so verni in bi morali biti svetilniki poštenja. Edino tako bomo pred narodom in zgodovino opravičeni, drugače nas bo zgodovina obsodila in izločila, kar pa zopet ni hvale vredno... (se nadaljuje)

Ambrož Kodolja

kovanje.

nizaciji se dogovorita za svoj način izvolitve (preko odbornikov v večletnih društvih ali drugače), ki naj zagotovi soudeležbo tudi organizacijam, ki mogoče niso včlanjene v krovni zvezi. Za izvedbo neposrednih volitev pa bi v vsaki občini pri pooblaščenih osebah omogočili vpis v seznam volilnih upravičencev. Nadzorstvo nad tem, da se vpisujejo le Slovenci, ki pristajajo na cilje omenjenega telesa s podpisom izjave o temeljnih načelih Narodnega sveta, torej o ohranjanju in razvoju slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, in da ne pride do dvojnih vpisov, bo opravljal poseben odbor, ki bo tudi nadziral korektnost izvedbe volitev. Volilni sistem mora zagotoviti izvolitev predstavnikov ne samo iz vsake pokrajine (Trst, Gorica, Videm), temveč tudi iz manjših enot (Kanalska dolina, Laško, Milje, furlanski kraji za izseljence itd.) s primerno razporeditvijo volilnih enot. Kandidature bi lahko predstavile že obstoječe politične komponente ali pa skupine upravičencev.

Mladika št. 5/6

Zadnja Mladika, ki se je pravkar pojavila v kioskih, nosi številko 5/6. Naročniki so poleg izvoda dobili tudi bilten, ki opozarja, da bodo od 2. do 4. septembra potekali XXIX. študijski dnevi Draga 94.

Uvodnik z naslovom Nemirno poletje je posvečen aktualnemu političnemu trenutku v Italiji, ko je Berlusconijska vlada v vrtincu polemik, in odnosom med Slovenijo in Italijo, predvsem v luči nedavnega vrha Srednjeevropske pobude, ki se je odvijal v Trstu. Sledita novela Katarine Mahnič Reka je zmeraj tam in intervju Zore Tavčar s tržaškim rojakom inž. Hilarijem Rolihom iz New Yorka. V tej številki pa najdemo tudi nek drugi intervju - tokrat izposojeni - in sicer s prof. Pavletom Merkujem, ki ga je bil list Katedra objavil maja letos. Zora Tavčar je prispevala tudi poročilo o letošnjih Premskih srečanjih; revija vsebuje več literarnih in likovnih ocen. Objavljen je tudi zapis o delovanju knjižnice Dušana Černeta v letu 1993. Zelo bogata je rubrika Antena, prisotne pa so tudi ostale rubrike (Pod črto, Mogoče bi vas zanimalo vedeti, da..., Čuk na Obelisku). Vladimir Kos je za to številko prispeval nekaj svojih pesmi.

Tudi tokrat ima mladinska priloga Rast vrsto zanimivih prispevkov, od programa Drage mladih 1994 do intervjuja Neve Zahet z mongolsko študentko Ujin Amarsanaa, ki zahaja v Narodno in študijsko knjižnico v Trstu, po daljšem premoru pa se v Rast vrača rubrika Čikole čakole.

5. - 6. septembra 394 - 1600 let priložnosti in spremembe Bitka ad fluvium Frigidum (pri Ajdovščini) - pomemben mejnik v zgodovini rimskega cesarstva

Pomen bitke pred 1600 leti v Zgornji Vipavski dolini za uveljavitev krščanstva, jezika in kulture ter za pričetek evropske misli pri Slovencih

V Ajdovščini, Vipavi, Logu pri Vipavi, v dvorcu Zemono, vasi Vrhpolje in drugod na območju Zgornje Vipavske doline, so se pričele prve prireditve, s katerimi obeležujejo 1600-letnico velike bitke za prevlado v rimskem cesarstvu. To je bila politična, vendar tudi verska in ideološka vojna med krščanstvom in poganstvom. Gre za orjaški spopad zgodovinskega pomena in razsežnosti, o katerem pa mnoge važne podrobnosti še niso znane oziroma ugotovljene. Zgodovinarji, arheologi in vojaški strokovnjaki npr. ne morejo ugotoviti, kje je točno bitka potekala, zlasti tudi zaradi tega, ker o njej niso našli nobenih sledi, izkopanin ali drugih materialnih dokazov. Spopad je skratka še v marsičem ovit v temo; skrivnostnost in zato privlačnost pa mu daje dejstvo, da je o zmagovalcu odločila predvsem burja, ki je zaradi tega postopno obveljala »kot čudež božji ali božji poseg za zmago cesarja Teodozija, s čimer se mu je Bog zahvalil za njegovo veliko pobožnost in za pravično stvar, za katero se je bojeval.«

Praden bomo bitko v dneh 5. in 6. septembra leta 394 med cesarjem Teodozijem in njegovim tekmečem, to je uzurpatorjem (samozvancem) Evgenijem, nekje v Zgornji Vipavski dolini oziroma ob Mrzli reki (slednja naj bi bila reka Vipava ali pa hudournik Hubelj v Ajdovščini) natančneje obravnavali in razčlenili, naj poudarimo njen pomen za Slovence oziroma za naš narod. Spopad je sicer potekal na slovenskem ozemlju, toda nas neposredno ni zadeval. Slovenci so na območje Zgornje Vipavske doline prišli kakih 200 let pozneje. Prvi je vdor Sloven-

cev v tako imenovani severno-jadranski prostor (vanj je spadala tudi Vipavska dolina) omenil papež Gregorij Veliki, in sicer v pismu, ki ga je leta 599 poslal nekemu visokemu bizantinskemu dostojanstveniku v Ravenno.

Izvirna in zanimiva so razmišljanja o pomenu bitke v Zgornji Vipavski dolini za nas Slovence, ki jih je v pogovoru za Katoliški glas utemeljil dr. Stane Gabrovec, član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in eden največjih slovenskih arheologov. »Zmagovalac v spopadu cesar Teodozij se je bojeval za krščansko vero in državo. Imperij je še enkrat združil, ob tem pa prepovedal vsak poganski kult in krščanstvo razglasil za državno religijo. Toda takšna zakonitev krščanstva ni rešila rimske države. Najprej se je razdelila na dve carstvi, potem pa je rimski imperij propadel. Slovenci pa so s krščanstvom pridobili svoj jezik in kulturo, čeprav na ruševinah rimskega imperija, in kljub temu, da so na območje Zgornje Vipavske doline (in seveda tudi drugim v današnji Sloveniji) prišli šele okrog 200 let po bitki med Teodozijem in samozvancem Evgenijem. Pokristjanjenje nam je torej omogočilo, da smo se s pomočjo jezika in kulture lahko pričeli vključevati v evropski prostor in misel. Pričelo se je oblikovanje našega naroda in države, kljub temu, da formalno nismo imeli države in cerkvene uprave, ki bi bila organizirana z vidika slovenstva.«

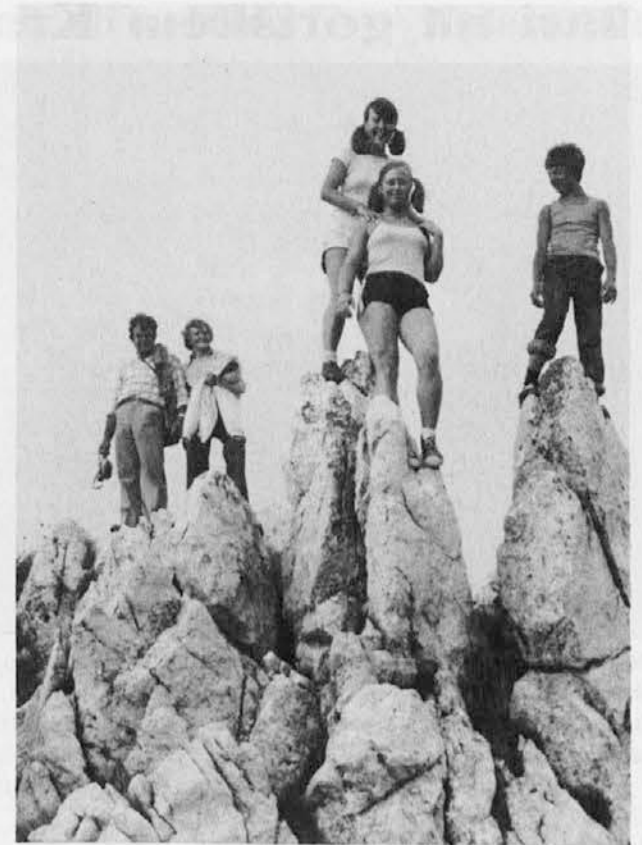
Svojo temo in izhodišča o bitki leta 394 bo akademik in znanstvenik podrobno obrazložil in razvil v predavanju, ki ga bo imel v petek, 2. septembra, ob 17.30 uri, ob začetku

Študijskih dni Drage 94, z naslovom: »Krščanstvo in formacija slovenstva.«

Zgodovinske in druge razsežnosti bitke, pa njen pomen za Slovence, utemeljuje tudi dr. Rajko Bratož, slovenski zgodovinar in najboljši poznavalec tega spopada na naših tleh. Takole zatrjuje: »Bitka pri Ajdovščini in drugi dogodki v zvezi z njo pomenijo drugo stopnjo v razvoju krščanskega cesarstva. Medtem ko je z zmago cesarja Konstantina I. (cesar je bil v letih 306 do 337) postalo krščanstvo vodilna veroizpoved v državi, je s Teodozijem zmago na Vipavskem postalo krščanstvo edina dovoljena vera. Zaton oziroma prepoved poganstva pomeni najglobljo kulturnozgodovinsko (dodali bi: tudi politično) spremembo v antični dobi na našem ozemlju. To je bil proces, ki bi ga po pomenu mogli primerjati s pokristjanjenjem alpskih Slovanov v 8. in 9. stoletju.

Sicer pa dogodki v začetku septembra pred 1600 leti odpirajo v zgodovini našega prostora vedno znova pomembno in aktualno vprašanje njegove strateške lege na stičnem polju Ilirika (Balkana oziroma Podonavja) in Italije, ki je bilo od zgodnje antike ter do 20. stoletja prizorišče odločilnih vojaških spopadov. Sam potek bitke z odločilnim pomenom vremenskega pojave (orkanskega vetra oziroma burje) pa odpira zanimivo vprašanje tolmačenja oziroma prikazovanja teh dogodkov. Sicer pa je treba poudariti, da je bila bitka pri Ajdovščini v vsej dosedanji zgodovini našega prostora edini dogodek, ki je svetovno - zgodovinskega pomena. Zgornja Vipavska dolina je zagotovo bila velik trenutek svetovne zgodovine. Naključje je hotelo, da je do razpleta (do obračuna) med krščanstvom in poganstvom prišlo prav na sedanjih slovenskih tleh.«

Pravzaprav je zanimivo, kako bi v raznih vaseh na območju Zgornje Vipavske doline radi »dokazali«, da je bitka potekala tam, oziroma da je dosegla največji vzpon prav pri njih. Pri tem so, kaže, najbolj aktivni v Vrhpolju. Tamkajšnji domačin in predsednik ajdovske občinske vlade Branko Tomažič je pred kratkim na neki slovesnosti zatrjeval, da so v Vrhpolju v preteklosti imeli tri velike bitke: boj za prevlado v Vmskem imperiju dne 5. in 6. septembra leta 394, narodnoosvobodilni boj z obešanjem talcev in upor vaščanov proti tankom prejšnje jugoslovanske vojske v tako imenovani vojni za Slovenijo. V Vrhpolju navdušeno sledijo člankom zgodovinarja Davorina Vuge, ki dokazuje, da se je bitka, vsaj njen drugi in odločilni del 6. septembra, odvijala prav v omenjeni vasi. Davorin Vuga trdi naslednje: »Prostor velike bitke med cesarjem Teodozijem in samozvancem Evgenijem ni bil nikdar natanč-

V hribe, v hribe!

no določen z arheološkim raziskovanjem, vendar dosedanje zgodovinske in vojaške študije antičnih literarnih virov (to je virov, ki se nanašajo na grško in rimsko družbo), ugotavljajo, da gre za defenzivno taktiko in specifično vojaško doktrino, prvič v takšni obliki posebljeno v feldmaršalu Arbogastu (genialnem poveljniku Evgenijeve vojske): zvabiti močnega nasprotnika v zasado, tako da se ga blokira na izhodu doline v ravnino, onstran gorskega prelaza, hrbet pa zapre s skrivnimi enotami. Ker je takšen potek spopada jasno razviden iz literarnih opisov antičnih avtorjev, ostane edina možnost za kraj dvodnevnih bitke na tleh sedanje vasi Vrhpolje. Prizorišče bojov pa naj bi bili tudi na Hrušici - znani rimski vojaški utrdbi Ad Pirum - in na območju sedanjega dvorca Zemono pri Vipavi.«

V Vrhpolju torej menijo, da je velika rimska bitka lahko potekala samo pri njih. Zaradi tega bodo na skali nad vasjo, kjer naj bi cesar Teodozij spremljal boj med svojo vojsko in privrženci proticesarja Evgenija (o tem v XIX. knjigi svoje Slave Vojvodine Kranjske piše tudi slovenski zgodovinar Janez Vajkard Valvasor), v nedeljo, 4. septembra, postavili tako imenovani Teodozijev križ. Visok bo tri metre in širok poldrug meter; križ-spomenik bo iz kamna. Kot vidimo, v Vrhpolju hitijo v dokazovanju, da je bitka drugega, odločilnega dne, to je 6. septembra, potekala pri njih, enako pa zatrjujejo tudi drugod, denimo v Vipavskem križu. Natančno prizorišče, to je kraj spopadov oziroma bitke, naj bi določili zgodovinarji na mednarodnem simpoziju, ki bo od 4. do 10. septembra v dvorcu Zemono pri Vipavi. Nemara pa je prizorišče bojov bilo več, saj naj bi v bitki za prevlado v rimskem cesarstvu, na tleh Zgornje Vipavske doline, sodelovalo na obeh straneh nad 100 tisoč vojakov, od katerih naj bi jih padlo več kot 30 tisoč. Tolikšna armada se zagotovo ne bi mogla zbrati in »stiskati« na majhnih površinah, denimo Vrhpolja, Zemono ali Vipavskega križa.

V razprave o kraju bitke se je v zadnjih dneh vključila tudi Hrušica, kjer je bila v preteklosti velika in močno utrjena vojaška postojanka rimske vojske. Slednja naj bi imela veliko vlogo v omenjenem spopadu,

zatrjuje arheolog Drago Svoljšak. V omenjeni vasi, kamor je zdaj omogočen dostop z vozili, je od 1. stoletja našega štetja delovala poštna postaja. Zgradbo je v zadnjem času odkupil in obnovil neki zasebnik iz Studnega pri Postojni, ki bo okrog 15. avgusta letos v njej odprl arheološko zbirko oziroma muzej o Hrušici. Čimbolj se približuje september, to je natančna 1600-letnica bitke, toliko bolj mrzlično je vzdušje okrog dogodka, ki je sedanje slovensko ozemlje uvrstil v svetovno zgodovino. O nadaljnjih podrobnostih pa v naslednji številki našega časnika.

M.D.

Imenovanje

Papež Janez Pavel II. je imenoval prof. dr. Franca Rodeta, tajnika Papeškega sveta za kulturo, za novega člana Papeške komisije za kulturne dobrine Cerkve, poleg tega pa tudi za člana Papeške komisije za Latinsko Ameriko.

Prelatu Rodetu čestitamo in mu želimo veliko uspehov v novem delu.

Sam sem učitelj, vendar sem se po naravi upiral temu, da bi postal suženj poklicnih navad, kajti namesto da bi preučeval in svoje učence silil v preučevanje pesmi drugih ljudi, imam to slabost, da tudi sam pišem pesmi.

Miguel de Unamuno

V poletnem času ne pozabimo na ostarele in osamljene!

Počitnice vabijo...

Požari na goriškem Krasu

Pretekli petek je na goriškem Krasu na več krajih vzplamtel ogenj. Po štirih dneh naporenega dela so obširne požare v glavnem pogasili, tako da je na obeh straneh meje sedaj položaj pod nadzorstvom. Nevarnost ponovnega vžiga ni še popolnoma mimo. Govori se, da je ogenj doslej uničil 600 hektarjev gozdov. Na sliki gasilci med gašenjem (foto Studio Reportage)

Večina, ki nima »večine«

Vsak dogodek ima svoj vzrok, tudi govornice, ki se v zadnjih dneh meseca julija širijo, da je bilo namreč opoziciji oz. Slovenski skupnosti v Sovodnjah ponudeno odborniško mesto, torej vstop v občinsko upravo.

Svetovalska skupina SSK v občinskem svetu ne zanika te ponudbe, ki naj bi zapolnila prazno mesto v občinskem odboru, ki je nastalo po odstopu odbornika Marjana Tomsiča (o čemer smo že poročali), zadolženega za šolstvo, kulturo, šport in ekologijo.

Svetovalska skupina SSK se zaveda, da vstop v odbor ni samo navadna gospodarsko-upravna zadeva (kar jih veliko v dobri veri misli), ampak pomeni neko zgodovinsko politično prelomnico v slovenski zamejski stvarnosti. Dodaja, v kolikor je znano, da občino upravlja lista »Občinska Enotnost«, ki je sestavljena iz članov komunistične partije in socialistične stranke ter iz neodvisnih levicarjev. V odboru teh komponent, katerega sestavni del je bil bivši odbornik, čeprav so manj zgodovinske, so bile vendarle v pismu izrečene besede, namreč »da so se v odboru ustvarili težki pogoji, zaradi katerih je otežkočeno delo«: zanimive so, saj potrjujejo domnevo, da v odboru nekaj ni šlo oz. ne gre.

Svetovalska skupina SSK meni, da nastalega nesoglasja med t.i. levicarskimi komponentami, nastalega položaja v odboru ne misli reševati kot opozicija, brez ustreznega programa.

Zaključki svetovalske skupine oz. sekcije SSK o odborniškem mestu so spričo zakona 142/90 o reformi krajevnih občinskih uprav, da imenovanje osebe na mesto odbornika, ki je v pristojnosti župana, še ne pomeni, da imenovani v občinskem svetu bo razpolagal z večino, ki mu bo potrebna za njegove predloge (verjetno, da take večine odbornik SSK v sedanjih razmerah ne bi užival). Znano je, da sovedenjska občinska uprava deluje z večinskim sistemom. Čeravno ima že po zakonu zagotovljeno večino, je ta večina vprašljiva, ker upoštevamo razloge odstopa odbornika in odsotnosti večinskih svetovalcev na sejah; pa tudi iz odborovih sklepov je opazna odsotnost odbornikov; v letošnjem letu pa je bil neprimeren tudi sklic izrednih sej občinskega sveta. Vse to pomeni, da tako imenovana večina le ni tako

politično trdna.

Prav zaradi tega skupina SSK meni, da za vstop v odbor, upoštevajoč, da bodo spomladi prihodnjega leta občinske volitve, so potrebni nujni in temeljiti razgovori med sekcijama Slovenske skupnosti in Občinske Enotnosti oz. komponentami, ki tvorijo upravno enoto občinske uprave. Po zadnjih vesteh župana in načelnika svetovalske skupine SSK, naj bi se to zgodilo v prvi polovici meseca septembra.

Remo Devetak

Vrh sv. Mihaela

Kljub hudi vročini, so skoraj vsi Vrhovci prišli kropit Črničovo Amalijo. Mama Amalija je umrla na praznik apostola Jakoba, pokopali pa smo jo 27. julija, na praznik Cirila Metodovih učencev.

Vsi še živeti otroci, dve hčerki in pet sinov, med katerimi sta dr. Ivan in dr. Marjan šolska ravnatelja, z družinami, so jo nadvse radi imeli. Posebno v boleznih so jo izmenično imeli pri sebi in jo naposled, ko je obnemogla, obiskovali in negovali v bolnici.

Na dan pogreba se je velika množica zbrala že v goriški mrliški veži, narasla pa je na Vrhu pri pogrebni daritvi. V nabitto polni cerkvi, v katero vsi navzoči niso mogli, so molili in prepevali. Veliko jih je pristopilo k sv. obhajilu s tiho vero in močnim upanjem na veličastno vstajenje.

Pokojna Amalija se je rodila na Vrhu, v hiši s številom 18. 18. junija 1908. 28. junija i.l. jo je krstil duhovnik Valentin Zega. Oče je bil Štefan Cotič, mati pa Frančiška Semolič iz Brestovice. Poročila se je najprej civilno, po takratnih predpisih, 25. nov. 1926 v Opatjem selu, kamor je Vrh sv. Mihaela do nedavnega spadal; 27. nov. 1926 pa še cerkveno na Vrhu z domačinom Jožefom Črničem. Dobri mož in oče Jožef, Markotinov po domače, je odšel k Očetu pred slabimi trinajstimi leti, 22. nov. 1981.

Novjša navodila Vat. II. glede pokopa kristjana že sama po sebi poudarjajo sad Jezusove velikonočne ljubezni v ljudeh, ki so kot njegovi učenci posvetili celo življenje službi za druge, zlasti za moža in otroke. To je bilo vidno vsem ob slovesu od mame Amalije. Hvala ji za tako številan rod otrok, vnukov in pravnukov.

Vsem prizadetim otrokom in njihovi družini, posebno Jožkotu, članu župnijskih svetov in starešini, izrekamo iskreno sožalje tudi v imenu celotne župnije.

ž u

Gabrje

Domače kulturno društvo Skala prireja vsakoletno vaško praznovanje (šagro). Prvo je bilo 1. 1964. Skozi leta so se zvrstili razni kulturni programi: nastopi pevskih zborov, folklornih skupin in raznih ansamblov. V zadnjih letih potekajo programi vaškega praznovanja v znamenju športa: v tekmovanju v briškoli in raznih igrah, npr. vleku vrvi itd. Na društvenem prostoru se je letos odigral 8. nogometni turnir. Višek tridnevnega praznovanja pa je organizirano tekmovanje koscev: udeležujejo se ga ženske in moški, posebna komisija pa ocenjuje pripravo (klepanje kose), nato hitrost in natančnost košnje.

Letos, že sedemnajstič po vrsti, je bilo tekmovanje koscev prirejeno na travniku v Mlakah, v neposredni bližini državne ceste, 10. julija. V spretosti košenja trde trave se je pomerilo 15 tekmovalcev: 12 moških in 3 ženske.

Za letošnje tekmovanje je vladalo živo zanimanje, saj mu je prisostvovalo veliko ljudi. Na travniku v Mlakah so se »resnim« tekmovalcem pridružili še »imenitni« kosci. To so bili sovedenjski župan Vid Primožič, števerjanski Ivan Humar, novogoriški Tomaž Marušič, goriški Gaetano Valenti, goriška senatorja Darko Bratina in Ettore Romoli. »Tekmovanje« so se udeležili še župani iz Tržiča na Gorenjskem in iz Kranja. Odsotnost župana iz Škofje Loke (pobratena s Sovodenjsko občino) je pripisati tehničnim oviram (PD 12.7.).

Naj dodamo, da je bila prisotnost »imenitnih netekmovalnih« koscev tudi v letu 1987 in se je v različnih zasedbah skozi leta nadaljevala. Takrat so se poleg sovedenjskega in števerjanskega župana (Primožiča in Humarja) »pomerili« bivši župani: novogoriški Danilo Bašin, goriški Antonio Scarano in zagrajski Romano Zilli, odbornik dolinske občine Germano Švara in jugoslovanski konzul v Trstu Dušan Jakomin.

Za zaključek še vprašanje: Koliko pomenijo podobna srečanja takih politično različnih moč v našem manjšinskem prostoru?

Mirne duše si lahko odgovorimo, da »ne škodujejo«.

Remo Devetak

Tinka Eržen

Pretekli torek smo položili k večnemu počitku Kristino Eržen, sestro pok. duhovnika Ivana Eržena, ki je bil v Gorici nad 20 let ravnatelj slov. Alojzijevišča. Pok. Kristina, po domače Tinka, je bila doma iz Cerknega in je dočakala skoraj 84 let. Veliko je trpela zaradi bolezni v nogah, ki pa jo je junaško prenašala z globoko vero. Velik udarec je bila tudi smrt sestre Angele, ki so jo pred 50 leti odpeljali s skupino Cerkljanov in s kaplanoma gg. Ladom Piščancem in Ludvikom Slugo ter jih nasilno umorili na Lajšah nad Cerknem.

Njen pogreb je bil v Cerkvi Sv. Ivana. Od nje se je s sv. mašo poslovil dr. F. Močnik, dolgoleten družinski prijatelj. Pogrebne obrede je pa opravil župnik g. Cvetko Žbogar.

Naj pok. Tinka počiva v Bogu, sorodnikom pa iskreno soželje. Pogrešali jo bomo, saj je bila zvesta naročnica in bralka našega katoliškega tiska.

m

Srečanje obmejnih županov v Novi Gorici

Novogoriška občina je pretekli teden v sodelovanju z italijanskim in slovenskim zunanjim ministrstvom organizirala srečanje obmejnih slovenskih in italijanskih županov na temo Meja kot faktor zblizanja med narodi. Srečanje je potekalo v občinski dvorani v Novi Gorici. Prisoten je bil slovenski zunanji minister Lojze Peterle, odsoten zaradi drugih obveznosti pa podtajnik italijanskega zunanjega ministrstva Caputo, ki se je v naslednjih dneh srečal s Peterletom v Ljubljani.

Na srečanju so župani obmejnih občin odobrili dokument, v katerem so zapisali, da je dosedanje sodelovanje obrodilo že pomembne sadove na ekonomskem, socialnem in kulturnem področju in obnovili željo da se bo takšno sodelovanje še nadaljevalo. Upajmo, da ne bodo ostale samo pisane besede... (Foto Studio Reportage)

Podgora

Kot znano pevski zbor in društvo Podgora gojita plodne prijateljske stike z različnimi ansambli, ki niso ravno v naši ožji soseščini. Tako sta obe organizaciji odprti do furlanskih in drugih italijanskih skupin kakor tudi do slovenskih kulturnih delavcev (npr. v Belgiji in na Holandskem).

To pot smo stopili v stik s pevskim zborom »Mestnih redarjev« iz Beljaka, v katerem poje precej naših rojakov. Tem je prišlo na misel, da bi zapeli tudi v Gorici ali kje v okolici. Zato so prišli k nam v Podgoro in ponudili svoj pevski nastop. Naše društvo in zbor sta to ponudbo sprejela ter bosta novim prijateljem to tudi skušala omogočiti v prihodnji sezoni (verjetno v februarju ali marcu) v času slovenskega kulturnega praznika ob Prešernovih proslavah.

Tako se bodo ustvarile nove vezi, sodelovanje in prijateljstvo, kar bo imelo za posledico boljše medsebojno poznavanje in tudi dobrohotnejše in bolj realno gledanje na probleme slovenstva na avstrijskem Koroškem. (N.A.)

V NEDELJO, 7. AVGUSTA 1994, ob 10. uri bo v cerkvi sv. Lovrenca na Vrhu sv. Mihaela sv. maša s procesijo. Pela bosta mladinski in ženski pevski zbor Vrh sv. Mihaela, pritrkovali bodo domači farani. Po maši bo družabnost. Vabimo vrhovske žene naj poskrbijo za pecivo. Vabljeni vsi domačini in Vrhovci, ki so si svoj dom zgradili na Laškem v Gorici in drugih krajih.

V NEDELJO, 14. AVGUSTA, pride v Gorico misijonar Ivan Bajec. Dopoldne bo maševal pri kaki slovenski maši, popoldne bo imel shod Marijine družbe. SKUPNO ROMANJE SLOVENCEV NA BARBANO bo v ponedeljek, 5. septembra. Letošnje romanje bo ob 40-letnici prvega slovenskega romanja na ta Marijin otok.

Nedeljske slovenske sv. maše v Gorici

Stolnica, ob 7. uri.
Sv. Ignacij, ob 9. uri.
Placuta, ob 9.45.
Sv. Ivan, ob 11.30.
Kapucini, ob 19. uri.
Zavod sv. Družine, ob 8. uri.
Čudodelna Svetinja, ob 8. uri.

Zveza slovenske katoliške prosvete in Zveza slovenskih kulturnih društev vabita k proslavljanju Gregorčičevega leta ob 150. obletnici pesnikovega rojstva.

Simon Gregorčič v posoškem prostoru

je naslov pobude, ki naj skupaj s šolskimi zavodi prispeva k večsmerni ustvarjalnosti študirajoče mladine.

PRAVILNIK:

1. Pobuda je namenjena dijakom nižje in višjih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom na Goriškem ter goriškim univerzitetnikom.
2. Dijaki in univerzitetniki smejo sodelovati s pisnimi, likovnimi in fotografskimi prispevki na temo iz naslova.
3. Vsebinski prispevki se mora vezati na osebnost Simona Gregorčiča in prostor, ki ga je v svojih delih podoživljal, sicer pa je izbira prosta in izdelki smejo obravnavati slovstvo (proza ali poezijo), zgodovino, geografijo, arhitekturo, družboslovje, etnografijo itd.
4. Prispevke s podpisom naj dijaki izročijo svojim profesorjem humanističnih predmetov najkasneje do 17. decembra t.l.; profesorji bodo gradivo dostavili na sedež ZSKD ali ZSKP. Univerzitetniki naj gradivo izročijo osebno.
5. Predložene prispevke bo pregledala posebna petčlanska komisija, ki bo pripravila namensko srečanje, na katerem bo vsem sodelujočim izročila priložnostno darilo. Izdelki bodo tudi objavljeni in na ogled javnosti.

ZSKP-ZSKD

Med kraškim parkom in mestno pokrajino

Programski govor nove deželne predsednice Alessandre Guerra je sicer poudaril potrebo po zblizjevanju s Slovenijo in po zaščiti manjšin (tudi slovenske), bil pa je nejasen oz. pokazal je določeno protislovensko razpoloženje v dveh za nas Slovence zelo važnih točkah: pri problemu Kraškega parka in pri načrtu za ustanovitev t.i. tržaške mestne pokrajine. Ni jasno, kaj misli nova deželna vlada o Kraškem parku: bo upoštevala načrt prejšnje, Travanutove uprave ali pa bo ubrala svojo pot - torej bomo priče novemu osnutku? Verjetno je sedanjí molk posledica nesoglasij v večini: morda je ljudska stranka še vedno naklonjena načrtu Travanutove vlade (katere članica je med drugim tudi bila, op. p.), medtem ko so drugi za oblikovanje novega osnutka. Skoraj gotovo se boj bje okoli tega, ali bo domače slovensko prebivalstvo park lahko upravljalo ali ne. Desničarski krogi npr. ne skrivajo svojega nasprotovanja temu, da bi park upravljala Kraška gorska skupnost (kot predvideva osnutek Travanutove uprave, op. p.). Stališče nove deželne večine oz. vlade o Kraškem parku torej ni še znano, je pa izrednega pomena pazljivo slediti poteku zadeve, saj mnogi Slovenci niso bili zadovoljni niti s prejšnjim načrtom, ko so bili za krmilom Dežele naši t.i. »prijatelji«. Kaj se bo pa zgodilo sedaj, ko so na vladi nam nasprotni desni-

čarski krogi?

Druga točka, ki nam Slovincem narekuje previdnost, če že ne kritično zadržanje do Dežele, predvideva ustanovitev tržaške mestne pokrajine. Gre za to, da bi poleg tržaške občine nastal še njen razširjeni dvojniki, ki bi zajemal celoten teritorij pokrajine Trst. Ta »veliki Trst« bi utegnil prevzeti si veliko število pristojnosti, ki jih trenutno imajo v zakupu okoliške - slovenske - občine. Kakšen bi bil učinek ustanovitve mestne pokrajine na slovensko prebivalstvo na Tržaškem si ni težko predstavljati, še posebej ne, če pomislimo, da je to načrt tržaških protislovenskih krogov z listarjem Gambassinijem na čelu.

Obstajata torej vsaj dva tehtna razloga za previdnost in za pazljivo spremljanje dogodkov na Deželi. Pa ne samo tam: tržaški Slovenci se v tem času - tako kot naši italijanski someščani - ubadajo z novim regulacijskim načrtom tržaške občine, ki med drugim predvideva nove razlastitve na kraškem področju. To povzroča zaskrbljenost med kraškim slovenskim prebivalstvom, ki je v prejšnjih desetletjih že itak utrpelo vrsto razlastitev za gradnjo naftovoda, sinhrotrona in drugih objektov. Obeta se nam torej ne prav sproščen konec poletja, pa tudi jesen ne bo tako mirna, kot bi si želeli.

Ivan Žerjal

Kratek obračun kateheze v Barkovljah

sept. '93 - maj '94

Tečaj Sv. pisma, ki ga Janez Križostom imenuje »pisma nebeškega Očeta zemeljskim otrokom«, je presegal običajno razlago naših odnosov do Boga in bližnjega.

Predavatelj g. Jože Špeh je šel h koreninam in iz prazgodovine in globine tisočletij pr. Kr. usmerjal slušatelja v počasno dozorevanje človeške kulture.

Iz pregleda naslovov je razvidno, da je šlo za znanstveno utemeljitev znanih in manj znanih dogodkov, o katerih smo že kdaj slišali.

1. Kaj je Sv. pismo, zakaj sveto - zakaj pismo - zakaj Biblija?

2. Zgodovina novozaveznega teksta in tekstne priče.

3. Delitev starozaveznih in novozaveznih knjig.

4. Značaj hebrejskega jezika.

5. Iznajdba pisave - skikopis - hieroglifi - klinopis - črkopis.

6. Palestina in Sirija, Egipt in Babilon - domovina abecednega sistema.

7. Pisalna snov - način pisanja.

8. Kaj je Kakon?

9. Apokrifne knjige - agrafa - delitev medzavezne književnosti.

10. Pristop k Sv. pismo - Hermenevtika - pot do vsebine Sv. pisma: prebuditi v sebi občutek za sveto - slediti mora premišljevanje - zapomniti si vodilno misel.

Seveda je bila ta ogromna snov predelana nekako v 9 mesecih, od sept. 1993 do maja 1994, vsak drugi petek ob prisotnosti do 10 oseb. Predavatelj je poskrbel za dodatna skripta. Vsak član je prejel celoten tekst obravnavane snovi. Tako ima možnost, da iz skrbno zrežirane kateheze odnese čimveč koristi, ter z osebno vajo poveča zmogljivost mišljenja.

Kot pravi sv. Pavel: »Po večjih darovih hrepenite« (1 Kor). Kogar zanima, naj se nam pridruži septembra.

F.V.

Ivan Žerjal

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV
Trst - Ul. Donizetti, 3 - tel. 040-370846 - fax 040-633307

XXIX. Študijski dnevi DRAGA 94

Park Finžgarjevega doma, Opčine, Narodna ulica 89

Petek, 2. septembra 1994

Ob 17.00: Predstavitel letošnje Drage

Ob 17.30: Dr. Stane Gabrovec: Krščanstvo in formacija slovenstva
Slovenski arheolog in akademik o vplivu krščanstva na nastanek slovenske nacionalne zavesti ob 1600-letnici »svetovne« bitke med Teodozijem in Evgenijem v Vipavski dolini, ko se je naš teritorij prvič znašel na meji med Vzhodom in Zahodom.
Po predavanju diskusija in družabnost.

Sobota, 3. septembra 1994

Ob 16.00: Mag. Marija Jurič in dr. Hektor Jogan: Prisila spomina k identiteti koroških in tržaških Slovincov.

Interdisciplinarna analiza sociološko-psihološke kolektivne usedilne v izjavah posameznikov. Prisila spomina je tista »kohezijska razsežnost« v posamezniku-kolektivu, ki žari iz zgodovinske izkušnje in pogosto deluje tako, kot da bi bila »unheimlich«: sprašljiva, grozljiva, smrtonosna. Prej povezana z nelagodjem kot z lagodjem.
Sledi diskusija.

Nedelja, 4. septembra 1994

Ob 10.30: Lojze Čemažar: V novo sproščenost slovenskega kristjana
Izziv slovenskega likovnega ustvarjalca današnjemu zadovoljnemu, plahemu in utrujenemu arhetipu slovenske vernosti, ki se zateka v preteklost.

Po predavanju diskusija.

Ob 16.00: Janez Janša: Pogled čez slovenstvo

Po doseženi državnosti in samostojnosti bo treba zgraditi politično in državniško zavest sodobnega Slovenca. Gledanje izpostavljenega slovenskega politika na novo slovensko državo.
Po predavanju diskusija, zaključek, družabnost.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri na prireditvenem prostoru.

Prihodnji teden se bo pričel poletni seminar ZCPZ

Od 13. do 19. t.m. bo lepa bohinjska pokrajina gostila več kot sto udeležencev poletnega seminarja Zveze cerkvenih pevskih zborov. To je že večdesetletna tradicionalna pobuda ZCPZ, ki si je med tržaškimi pevci pridobila posebno priljubljenost. Seminar ne obsega namreč samo pevskih oz. instrumentalnih vaj in nastopov, temveč tudi izlete, družabnosti, skratka sproščenost in zabavo, ki sta za poletni čas primerni.

Če se ozremo nekoliko nazaj v preteklost, zlahka spoznamo, da je v vseh teh letih seminar ZCPZ predstavljal za udeležence tako glasbeno-kulturno in duhovno obogatitev. Od leta 1970, ko je v Tinjah na Koroškem potekal prvi seminar, pa do lani, ko je potekal v Šmarjeških toplicah, so tržaški pevci vadili in nastopali pod taktirko številnih priznanih slovenskih dirigentov: naj tu omenimo samo Jožeta Trošta in Jožeta Fürsta, od tržaških pa Ubalda Vrabca, Aleksandro Pertot, Janka Bana in številne druge, ki so s svojimi zbori dosegali (in še dosegajo) odlične uspehe. Glasba in petje pa za udeležence nista pomenili še vsega: na seminarjih - ki so potekali pretežno v Sloveniji, pa tudi izven njenih meja - so se namreč seznanili tudi z zgodovino, kulturo in običaji kraja, ki jih je gostil.

Kot že rečeno se bo letos seminarja v Bohinju udeležilo več kot sto oseb: od teh bo okoli 50 pevk in pevcev sledilo pevskim vajam, ki jih bo vodil prof. Humbert Mamolo, enajst pa se jih bo udeležilo orgelskega seminarja, ki ga bo vodil priznani organist prof. Hubert Bergant. Udeleženci bodo prenočevali v hotelih Bellevue in Kompas, vaje pa bodo potekale v hotelu Bellevue.

Praznik ob 90-letnici proseške godbe

Od petka, 29. julija, do ponedeljka, 1. avgusta, so potekala praznovanja ob 90. obletnici delovanja proseške godbe, ki jih je priredilo Godbeno društvo Prosek. V petek so se slovesnosti pričele z odprtjem dokumentarne razstave in s predstavitevijo brošure o zgodovini delovanja godbe ter s slavnostnim koncertom proseške godbe same, ki jo je vodil Aljoša Starc. V soboto in nedeljo pa so se zvrstili nastopi raznih pihalnih orkestrrov. Tako je v soboto nastopila godba Gromo iz Bergama, v nedeljo pa godbe Kapela iz Brežic, Viktor Parma iz Trebč, Kras iz Dobberdoba, Breg iz Doline ter nabrežinska godba. V nedeljo popoldne so pihalni orkestri uprizorili mimohod, ki so se ga udeležile tudi številne narodne noše. Godbeno društvo Prosek je ob tej slavnostni priložnosti organiziralo tudi tridnevno vaško veselico s plesom, ki so ga v soboto, nedeljo in ponedeljek zvečer spremljali zvoki ansambla Adria kvintet.

Zaključek festivala operete

V četrtek, 28. julija, se je z gala koncertom v dvorani Tripčevih zaključil mednarodni festival operete, ki je pretekli mesec potekal v Trstu. Na četrtkovem gala koncertu sta pod taktirko dirigenta Alfreda Eschweja nastopila zbor in orkester mestnega gledališča Verdi ter korejska sopranistka Sumi Jo, ki je navdušila udeležence. Naj omenimo, da je Sumi Jo svojo pevsko kariero pričela prav v Trstu. Na gala večeru so podelili tudi nagrado Mednarodnega festivala operete, ki jo je prejel Cesare Gallino, ki je leta 1950 dirgiral na prvem mednarodnem festivalu v Trstu.

Stanje na slovenskih šolah na Tržaškem v novem šolskem letu

Človek se kar zgrozi, ko primerja število prebivalcev v naših vaseh in krajih s številom učencev, ki bodo drugo leto obiskovali osnovne šole. Vsekakor bo število manjše od letošnjega. Večje število bo v otroških vrtcih, a je znano, da iz slov. otroških vrtcev ne prestopijo vsi otroci v slov. osnovne šole.

Poglejmo podrobnosti, ki jih posnemamo iz Primorskega dnevnika.

Osnovne šole: Sv. Jakob (29 otrok), Ul. Donadoni (27), Škedenj (16), Sv. Ana (16), Sv. Ivan (30), Barkovlje (17), Rojan (29), Katina-

Naše voščilo

Tržaški škof msgr. Lovrenc Bellomi je bil kot znano več kot mesec dni na okrevanju v svoji rojstni pokrajini Veroni. G. škof je popolnoma okrevan in se bo kmalu vrnil v naše mesto. Obenem mu voščimo ob njegovem godu - sv. Lovrencu - , ki bo 10. t.m.!

ra (33), Opčine (63), Bazovica (16), Gropada (14), Trebče (28), Prosek (59), Sv. Križ (13), Repentabor (18), Nabrežina (25), Devin-Sesljan (39), Slivno - Šempolaj (22), Zgonik-Salež (37), Dolina (23), Mačkolje (10), Domjo-Ricmanje (44), Boršt (11), Pesek (8), Boljunec (31), Milje (14).
Lani je obiskovalo slov. osnovne šole 726 otrok, drugo leto jih bo 692.

Vročina in suša

Val vročine in suše, ki je zajel naše kraje, nikakor noče pojenjati. Že dalj časa smo torej priče izredno lepemu in vročemu vremenu, ki ljudi naravnost sili k morju ali kam drugam, da bi se osvežili, ki pa hudo zaskrbljuje kmetovalce. Vročina in suša sta namreč že pričeli načenjati poljščine, predvsem pa vinograde in oljčne nasade. Če ne bo deževalo v kratkem, bo letina zelo slaba.

Škedenj

V sredo, 10. avgusta, praznuje naša župnija dan svojega župniškega zavetnika sv. Lovrenca.

Kot vsako leto bo ob 10. uri slovenska sv. maša; pri skupni večerni maši bo sodeloval tudi mladinski pevski zbor iz Bertokov, ki ga vodi Marko Kocjančič.

Ta dan je vedno v sredini poletja, v najhujši vročini in v času, ko je večina ljudi na počitnicah.

Obnavljajmo ta dan v molitvi in skupnosti.

Novoustanovljeni mladinski pevski zbor Dom Luxa iz Bertokov, ki ga vodi Marko Kocjančič, bo nastopil v tem mesecu v Škedenju 10. in v rojanski cerkvi 15. avgusta (mašo bo prenašal Radio Trst A).

